

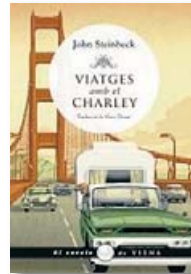
Les desventures de John Steinbeck al país dels perduts

DAVID VIDAL
CASTELL

¿Quins molins escometies, vell John, quan vas arrencar un matí de tardor del 1962 una camioneta, equipada amb una cabina on dormir i cuinar –a la qual anomenes, és clar, Rocinante–, i te'n vas anar, amb seixanta anysots ben aconplerts, per 38 estats, més de 16.000 quilòmetres, a la recerca d'Amèrica? A *Viatges amb el Charley* (Cercle de Viena) t'hi acompanyarem, si ens ho permetes, beurem el teu whisky i el teu cafè, i espiaïrem, amb un mapa obert al costat, amb qui parles, on acampes, què penses, mentre ressegueixes la costa de Maine, els boscos i els llacs de Michigan, els deserts de Texas. A tot arreu les formes de fer petar la xerrada són universals, i la millor, diu John Steinbeck (1902-1968), “és estar perdut”. Potser perdut com estava als seixanta anys de vida, quan molts homes esdevenen “criatures adultes”, Stein-

beck afronta un viatge de redescobrimient propi i del país, una experiència “de duresa i solitud”.

El 1962, mateix any en què havia de ser-li concedit el premi Nobel, Steinbeck, doncs, carrega el Rocinante de cerveses i conyac, per tal d'afavorir els contactes amb els indígenes, agafa el caniche francès Charley com a relacions públiques i, senzillament, se n'hi va. S'atura a petits *diners* per esmorzar o fer un cafè amb camioners i cambres, entra en esglésies de totes les confessions, convida a beure jornalers de la patata, vigilants rurals, botiguers, grangers, venedors ambulants. A tot arreu veu l'enveja als ulls dels que, com ell, anhelan la fugida. I a tot arreu entrevista les persones corrents per saber què en pensen de la sabata de Khrushxov, del creixement demogràfic, del problema dels residus o de la família. I l'home corrent d'Ohio, Idaho o Texas es queixa, sobretot, que tot canvia massa ràpid i que la vida se li esmuny sense aconplir cap somni. “Entren al Rocinante de nit, bevem

VIATGES AMB
EL CHARLEY
JOHN STEINBECK
CERCLE DE VIENA
TRAD. MARC DONAT
296 PÀG. / 21 €

plegats i ens expliquem mentides”, conclou. Aquesta és la seva etnografia. Com li passava al mestre de la literatura de viatges, Norman Lewis, Steinbeck no se sent mai estrany a cap banda ni superior a cap home. Només mira i espera que passin les coses.

Un repertori de temes durs

Aquest treball d'observació documental –què mengen, com resen, de què parlen a cada comptat– no és una excepció en l'obra de Steinbeck. Acredita, certament, un repertori de temes més durs abordats des de la denúncia. La seva *nouvelle* més llegida, *La perla* (1947), posem per cas, comença amb un nadó indi moribund a qui cap metge vol guarir per racisme. I abans, va aplicar aquesta mirada crítica a novel·les d'èxit comercial com *Homes i ratolins* (1937) i *El raïm de la ira* (1939), en què glossava la vida miserable dels jornalers del camp. És oportú, tanmateix, no oblidar que si van ser possibles aquestes obres és pel treball sobre el terreny com a periodista en

un seguit de reportatges per a *The San Francisco News*, després aplegats a *The harvest gypsies* (1936; *Los vagabundos de la cosecha* en l'edició en castellà de Libros del Asteroide), que descobrien l'escàndol dels campaments de la Gran Depressió, on famílies de grangers morien literalment de gana.

El mètode de Steinbeck recorda el del botànic Teofrast als *Caràcters*, en què feia paral·lelismes amb la manera com les plantes s'adapten al medi per parlar dels humans. De Maine, escriu: “Tot es podia diferenciar de la resta. Cada pi era un de sol, separat dels altres. Fent el paral·lelisme es podria dir que amb la gent passava el mateix”. De Michigan, en canvi, diu que “la terra era generosa i oberta i la gent en seguia l'exemple”. Amb tot, Steinbeck sap que “els ulls cansats del capvespre només poden descriure el món cansat del capvespre”, i no s'enfanya amb veritats absolutes. Només amb una: “Admiro tots els països, odio tots els governs”. Tal com faria un Quixot solitari sobre un Rocinante. ♣